

מיהו קדוש?

שיחה על פרשת קדושים

פרשת קדושים מתחילה עם דרישה מבני ישראל להיות 'קדושים', והנימוק מובא מיד אחרי הדרישה "כי קדוש אני ה' אלוהיכם".

השאלה המתבקשת היא: מהי קדושה? או מיהו קדוש? הנימוק שהבאנו למעלה עונה על השאלה הראשונה. הקדושה היא תכונה או מאפיין של אלוהים בלבד, והיא לא ניתנת להסבר או לרדוקציה בשום צורה. אם כן מה הטעם לדרוש מאדם להיות 'קדוש'? בפסוק הפותח את הפרשה יש רמז לתשובה. יש לשים לב למילה 'לי' שבפסוק. ממנה משתמע שהקדושה קשורה ליחס שבין אדם לאלוהים. לנושא הזה עוד נחזור. קודם נראה מהי הקדושה בעיני אמונות אחרות:

בעולם האמונה הנוצרי ראשית כל ישו הוא בנו של אלוהים ולכן הוא ובני משפחתו קדושים. מלבד זה, 'קדוש' הוא (או היא) מי שויתר על ההנאות החומריות של החיים וסיגל לו חיים של פרישות וסתגפנות, או מי שספג עלבונות ועונה עינויים בשל אמונתו. למותר לציין שיש בלי סוף שמות שקיבלו את הקידומת saint כגון Saint Peter, Saint Paul וכו'. בהתחלה הקדושים הונצחו ע"י קביעת יום לזכרם, אבל אז נשקפה הסכנה שלא ימצאו מספיק ימים בשנה לציין בהם את כל הקדושים. אזי נקבע 'יום כל הקדושים', מעין גישה סוציאליסטית לעניין הקדושה.

בעולם האיסלאם, הנביא עצמו ביחד עם בני משפחתו והמנהיגים האחרים של השורה הראשונה הם קדושים. כאן הקדושה מתאפיינת בכך שהקדושים הם אנשים אידאליים המהווים את כליל התפארת של מעשה הבריהא. הם לא טועים, לא מתפתים לעבור עבירות ואין צל של רבב באישיותם. בנוסף לכך, כמו בעולם הנצרות, יש גם קדושים שהם מעונים ו/או הרוגים דהיינו ה-'שהידים'. גם כאן יש ימים לזכר הקדושים. ימי ההולדת של הנביא והאימאמים הם ימי חג, ולהבדיל, ימי פטירתם הם ימי אבל.

עכשיו נחזור לעולם האמונה היהודי. מושג הקדושה בעולם האמונה היהודי קשור לקרבת המאמין לאלוהיו. ומה זה קירבה לאלוהים? הרי הוא לא גוף גשמי ולכן לא מדובר בקרבה גשמית. הוא גם לא בר השגה שכלית כך שגם בקרבה רעיונית לא מדובר. הקרבה שבה מדובר היא מתגלמת בעולם המצוות. הקדושה באמונה היהודית היא קיום המצוות ולא חשוב מה מחולל הקיום הזה בנפשו של המאמין. אדם יכול להיות שמח מקיום המצוות, או מוטרד מהטרחה שבכך. אדם יכול להיות מודאג שאין בידו לקיים מצוה כלשהי, אבל כאשר הוא מקיים אותה בכל זאת, הוא מתקדש בכך. מושג הקדושה בעולם היהודי לא קשור כהוא זה לפולחן אישיות. הנביאים אינם מונצחים אלא בכך שהם מוכיחים את העם ללכת בדרכי האל. נביאי ישראל טועים לא מעט ועוברים עבירות ועל כך הם זוכים לדברי תוכחת מאת ה', ללמדנו שהציות לה' הוא הקדושה ולא אחר. כמה ברכות אתם מכירים שיש

בהן הנוסחא 'אשר קדשנו במצוותיו...?' במה קדשנו? במצוותיו. למה נלך רחוק? בפרשה האחרונה של קריאת שמע אנחנו קוראים "למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלוהיכם". קודם לזכור ולעשות את המצוות, ואחרי כן ובעקבות זאת, "והייתם קדושים לאלוהיכם". האמת היא שאין מאה אחוז במצוות. לעולם לא נוכל לטעון שקיימנו את המצוות במאה אחוז. וכאן נכנס מושג חשוב בעולם המצוות, מושג ההשתדלות. את המצוות לא ניתן לקיים במאה אחוז, אבל ניתן להשתדל לקיים אותן. והעיקר הוא שההשתדלות לא תהיה למראית עין או לשם תמורה כלשהי, אלא מתוך כנות. אני מאחל לכולנו השתדלות כנה לקיים את המצוות.

הכין: ניסן אבדי